

RASTGELE SEÇİLEN SİNEMA AFİŞLERİNİN GRAFİK TASARIM İLKELERİ VE SİNEMA AÇISINDAN İNCELENMESİ

Analysis Of Randomly Selected Cinema Posters In Terms Of Graphic Design Principles And Cinema

Reference: Kahraman, A.D. (2020). "Rastgele Seçilen Sinema Afişlerinin Grafik Tasarım İlkeleri Ve Sinema Açısından İncelenmesi", International Social Mentality and Researcher Thinkers Journal, (Issn:2630-631X) 6(37): 1972-1981.

Doç.Dr. Ayşe Derya KAHRAMAN

KTO Karatay Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Konya/Türkiye

ORCID No: 0000-0002-7823-788X

ÖZET

Sinema ve grafik tasarımın iç içe olduğu dünyamızda sinemanın öneminden ve grafik tasarımla ilişkisinden bahsedilmiştir. Sinemada kullanılan yöntemlerle anlatılmak istenenin nasıl ele alındığı ve izleyiciye nasıl ulaştırılması gerektiği üzerinde durulmuştur. Bu nedenle sinemaya büyük katkı sağlayan ve sinemanın günümüzde önemli bir yere gelmesinde önemli bir yere sahip olan grafik tasarımın sinema afişleri sayesinde izleyiciye verilmek istenen mesajla görsel iletişimin gerekli olduğu ele alınmıştır. Afişin önemi ve değerlendirme kriterleri göz önünde bulundurularak yaratıcı film afişleri incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sinema sanatı, görsel iletişim, grafik tasarım, afiş

ABSTRACT

In the world where cinema and graphic design are intertwined, the importance of cinema and its relation with graphic design are mentioned. The methods used in cinema are discussed and how the audience is addressed. For this reason, it is considered that visual communication is necessary with the message to be given to the audience with the help of the cinema posters of the graphic design, which has a significant contribution to cinema and has an important place in today's cinema. Considering the importance of the poster and the evaluation criteria, creative film posters were examined.

Key Words: Cinema Art, Visual Communication, Graphic Design, Poster

1. GİRİŞ

Sinema, tiyatro ve bale geçmişin ile geleceğin iç içe aktarıldığı; duygusal ifade, hareket, düşünce ve iletişimin diğer biçimlerini kullanarak onları görsel sanat haline getirme sürecidir. Sinema Sanatı ise çekimlerin bir makine ve ışık yardımı ile perdeye yansıtılarak hareketli ve sesli görüntüler elde edilmesi prensibine dayanır. Sinemada anlatım, hedef kitleye sunulan görsel materyallerle desteklenerek izleyicide merak uyandırmak, filmdeki duyguyu izleyiciye geçirmek ve akıcı olmak durumundadır. Günümüzde sinema; heykel, resim, dans, tiyatro, edebiyat ve mimariden sonra yedinci sanat dalı olarak kabul edilmiştir (Özdemir, 2014:9). Sinema kelimesi; "güzel sanatların dalı olarak yansıtılmaya uygun olan filmleri gerçekleştirme ve yaratma sanatı, beyaz perde, yedinci sanat." anlamındadır (TDK, 2005). Görsel-ışitsel işlev taşıyan bu sanat çok yaygın hale gelmiştir. Artık vizyona giren filmleri izleyiciler kaçırmamak adına seyretmek istemektedir.

Sinema filmlerinin izleyicilere afiş yoluyla tanıtılması gerekmektedir ve bunun için grafik tasarım etkili olmaktadır. Grafik tasarım, geniş bir alanı kapsayan görsel sanattır. Sanat yönetimi, tipografi (yazı sanatı), bilgi teknolojileri ve sayfa düzeni gibi alanları içinde bulundurur. Grafik tasarımın amacı, hedef kitleye mesaj aktarmak veya bir ürünü tanıtmaktır. Grafik tasarım, sanatı teknolojik imkânları kullanarak görsel unsurlardan oluşan bir iletişim dili ortaya çıkarır. İletişimin en etkili unsurlarından biri görsel iletişimdir. Görsel iletişimde kullanılan simgeler, görsel materyaller, işaretler genellikle evrensel olduklarından dolayı konuşarak kurulabilecek iletişimden daha anlaşılır ve etkilidir.

Sinema, görsel iletişimi gerektiren bir sanat dalıdır. İzleyiciye iletmek istediği mesajı, etkili bir biçimde anlatabilmesi için grafik tasarımla görsel bir bütünlük oluşturmaktadır. Bu görsel bütünlük, sinemada kullanılan fotoğraflarla ve grafik tasarımın görsel iletişim aracı olarak kullandığı

tipografinin doğru kompozisyonuyla sağlanmaktadır. Grafik tasarım, afiş sayesinde izleyicide yaratıcı bir etki bırakarak filmi tanıtmaya imkanı sağlar. Sinema afişinde hareketli ve akıcı bir film, hareketsiz ve sabit bir malzemeyle tanıtılmaktadır. Donmuş bir karenin bütün filmi çağrıştırmaya gerektiği için afiş, hedef kitleye doğru yansıtılarak etkileyici bir anlatım oluşturmalıdır. Etkileyici olamayan afişlerin başarılı olabilmesi zordur. Sinema film afişi, filmde anlatılan olgunun tamamını yansıtmak için herhangi bir afişten daha yaratıcı olmak durumundadır. Herhangi bir ürünü, bir hizmeti tanıtmak ve duyurmayı amaçlayan afişte kullanılan renk, tipografi ve görsel birbirleriyle uyum sağlayıp bir bütün oluşturmalıdır. Afişin başarılı olabilmesi için tasarım ilkelerine göre düzenlenmesi gerekir. Çok yazı ya da çok renk kullanmak yerine daha sade ve anlaşılır öğeler afişte yer almalıdır. Bu çalışmada yaratıcı film afişleri incelenmiştir.

2. GÖRSEL SANAT OLARAK SİNEMA VE SİNEMA DİLİ

Sinema (cinéma) sözcüğü, sinematografi (cinématographie) sözcüğünden kısaltılmıştır. Sinematografi kelimesinin kökü Yunancadır (Özön, 2008: 3). Sinema aslında çekimle film yapmaktır ama sinematografi, görüntüleme işinin daha gelişmiş halidir. Duygusal ifade, hareket, düşünce ve iletişimin diğer biçimlerini kullanarak onları görsel sanat haline getirme sürecidir.

Bir başka deyişle sinema; toplumsal, siyasal, ekonomik ve kültürel değişimlerin olduğu dünyada geçmişin ve geleceğin iç içe yaşandığı ve aktarıldığı önemli bir sanattır. Teknolojinin gelişmesiyle birlikte görsel efekt tekniği, 3D animasyon sinemada etkili olmuştur. Sinemada anlam, görsel materyallerle desteklenerek hedef kitleye sunulur. Sinemanın etkileyici olması için izleyiciye vermek istenen mesaj ve görsel materyallerin bir bütünlük oluşturması gerekir (Şahiner, 2013: 84).

Sinema, birçok sanat dalından oluşan bir bütündür. Sözlü, yazılı ve görsel her türlü yaşayış, düşünce ve sanat varlıklarının ürünüdür. İçerisinde roman gibi ilişkiler ve karmaşa vardır, söz ve görselliği içermesiyle tiyatroya benzer, resim gibi ışık, gölge, boyut ve rengi kapsar, dans gibi de hareket ve müzik, sinemada görülür. Sinema, gelenekle ilgili sanatları içinde bulundurması yanında, bu sanat dallarından öznelliğiyle farklılık yaratarak gerçek bir sanat dalı olmuştur. Günümüzde sinema; heykel, resim, dans, tiyatro, edebiyat ve mimariden sonra yedinci sanat dalı olarak kabul edilmiştir (Özdemir, 2014:9).

Sinemayı diğer sanat dallarından ayıran en önemli tarafı; gerçek hayatta yaşanabilecek olayların işlendiği ve insanların kendileriyle bağdaştırdığı akıcı bir özelliğinin olmasıdır. İzlendiğinde hayattan değerler taşıması, karakterleriyle oluşturulan doğal bağdaştırma, sinemayı diğer görsel sanatlara göre daha “etkileyici” hale getirmektedir (Gümüştü, 2013: 274).

Sinema bir dildir: Bu görsel ve işitsel anlatım aracı, yapısıyla bütünleşen kelime hazinesi, dilbilgisi, üslup özellikleriyle bir sinema dili ortaya çıkarmıştır. Görüntü dili olan bu dilin özgün kuralları ve özellikleri vardır. Aynı zamanda işitsel olduğundan konuşma dili, müzik, doğal seslerle de desteklenen bir dildir (Özön, 2008: 7). Özön’e göre “Sinema diliyle olan ilişkilerimiz, hemen hemen anadilimizi edinirkenki ilişkilerimizi andırır: Doğrudan doğruya işitme duyumuzun sürekli olarak algıladığı kelimelerin hafızamızda yer etmesi gibi, filmin görüntülerini, bunların birbiriyle bağlantılarını, birbiri ardından gelerek ortaya çıkardıkları bütünü, yavaş yavaş, günlük tecrübelerimizle öğreniriz. Sonunda çok kere farkına bile varmaksızın, bu dilin başlıca özelliklerini öğrenmiş oluruz. Bir bakıma sinema dili, anadilden de kolay edinilebilir. Zira işitme duyusunun algıladığı fakat bilgi seviyesi yüksek olmayan kimseler için hiçbir şey anlatmayan kavramlar, en çok da soyut kavramlara sinemada pek az rastlanır. Sinemada günlük yaşayışımızda her vakit karşılaştığımız olaylar, insanlar arasındaki ilişkiler görel (visual) olarak ortaya konur; bunlar kelimelerle, sözle değil görüntülerle anlatılır. Öte yandan, görme duyusu, işitme duyusunun gerektirdiği kadar çabaya muhtaç değildir. Bir yandan filmler her ülkenin ortalama seyircisine göre belli bir seviyenin muhafazası, sanat bakımından olumsuz sonuçlar doğurmakla birlikte, sinema dilinin ilk özelliklerini kavrayabilmek bakımından bazı kolaylıklar sağlar.” (Şenyapılı, 1998: 55)

Aynı anda farklı kıtalarda gelişen sinemanın dili, toplumun beklentilerini karşılamak için ifade ediliş biçimini zenginleştirecek kaynaklara yönelmiştir. Porter, sinema dilinin oluşmasında çok önemli bir

karakter olmuştur. Teknik anlamda sinemaya birçok yenilik getirmiş ve öyküyü anlatmada yardımcı olması için kurgudan yararlanmıştır (İri, 2010: 21). Sinemanın kendine özgü bir biçime kavuşmasına önemli katkıda bulunan Griffith ise uzak plan, yakın plan, hareketli kamera, paralel kurgu ve film anlatım dilinde uyguladığı ritim değişiklikleriyle kurgudan yararlanmıştır (Künüçen ve Olguntürk, 2014: 334). Alan derinliği yöntemiyle “insanı, yan yana bulunduğu öteki insanlar ve günlük ortamıyla zaman birliği içinde yakalamaya yönelen, süssüz olduğu ölçüde etkili yeni bir sinema dili gelişmiştir” (Metz’den Akt. Kaplan, 2015: 4). Sinema dilinin oluşması sırasında grafik tasarım, görsel efektlerin kullanılması, sinema afişlerinin tasarlanmasında kullanılmıştır.

3. GRAFİK TASARIMIN TANIMI VE GRAFİK TASARIMDA GÖRSEL İLETİŞİMİN DİLİ

Grafik kelimesinin kökeni Yunancadaki grafikos veya graphein kelimesinden gelmektedir ve resim çizmek, desen, işaret anlamlarında kullanılmaktadır (Odabaşı, 2006:17). Grafik tasarım, geniş bir alanı kapsayan görsel sanattır. Sanat yönetimi, tipografi (yazı sanatı), bilgi teknolojileri ve sayfa düzeni gibi alanları içinde bulundurur (Ambrose ve Harris, 2012: 12). Grafik tasarımın birinci görevi, bir mesaj aktarmak veya ortaya konulan bir ürünü tanıtmaktır. Grafik tasarım terimi ilk defa 20. yüzyılda metal kalıplara kalıpların oyulup çizilmesi ile ortaya çıkmıştır. Daha sonra çoğaltılmak amacıyla basılan görsel materyaller kullanılmıştır. Teknolojinin gelişmesi sonucunda yalnızca basılı materyaller yerine; sinemada perdelerle yansıtılan, video ile ekrana aktarılan ve bilgisayarlarla üretilen görsel materyaller de grafik tasarım kapsamına dahil olmuş ve grafik tasarım teriminin anlamı çok fazla genişlemiştir (Becer, 2015: 33).

Grafik tasarımı diğer sanat dallarından farklı kılan önemli özellik, yapılan işin basılmak üzere hazırlanmış olmasıdır. Amblem, logo, afiş, broşür, etiket, ilân, kitap basımı, görseli güzelleştirme, ciltleme, çizim haline getirme, kutu ve yazı karakteri tasarımları, birbirinden farklı reklamcılık, tipografi ve yaratıcı tasarım ürünlerinin tamamı grafik tasarımın konusudur. Çok fazla alanı içinde barındıran bu sanat dalı aslında güzel sanatların uygulamalı olan sanatlarla ve yeni teknolojilerle bir arada olduğu bir alandır. Bir başka ifadeyle grafik tasarım sanatı, teknolojik imkânları kullanarak görsel unsurlardan oluşan bir iletişim dili ortaya çıkarır (Odabaşı, 2006: 17). İletişimin en etkili unsurlarından biri görsel iletişimidir. İnternet yolu ile görsel iletişim öğelerini araştırmak ve bulmak mümkündür. Bu sebeple son zamanlarda internet teknolojisinin hızla yaygınlaşması daha eskiden beri bilinen ancak kullanım sınırları kısıtlı olmayan bir iletişim biçiminin önem kazanmasını sağlamıştır. İnsanlara gönderilen mesajların görsel materyaller aracılığıyla (fotoğraf, karikatür, grafik, film, semboller, vb.) aktarılmasıdır. Bu nedenle bir düşüncenin, bir duygunun ya da bir kavramın kelimeler yerine semboller ve imgeler kullanılarak anlatımı da bir çeşit görsel iletişim şekli olarak kabul edilir. Tüm iletişim şekillerinde olduğu üzere görsel iletişimin de birtakım bileşenleri bulunmaktadır. Görsel iletişimi oluşturan unsurlar ya da bir görüntüyü oluşturan bileşenler: Nokta, çizgi, şekil, hareket, derinlik, biçim, renk, ton, ölçü, orantı, doku, kütle, yön kavramları”dır. Görsel sanatların temelini oluşturan bu unsurlar olmadan görüntüsel anlatım, dolayısıyla görsel iletişim düşünülemez. Bu kavramların kullanımındaki esas amaç, mesajın izleyiciye görsel olarak veya görüntüler aracılığıyla aktarılmasıdır (Künüçen ve Olguntürk, 2014: 335).

Son dönemlerde “grafik tasarım” terimi basım endüstrisiyle olan ilişkisinin ötesinde bir anlam kazanmıştır. Esasında “iletişim tasarımı” ve “görsel iletişim” zamanla grafik tasarım teriminin yerini almaya başlamıştır. Tasarımcıların basım endüstrisinde çalışmaya devam etmelerine rağmen, film ve yeni dijital teknoloji alanlarında da çalışmaktadırlar. Grafik tasarım eğitimcileri, iletişimin sorunlarını çözme amacıyla herkesin bildiği formatta eğitim vermiş olsalar da; iletişim, bilim ve iş üzerine geniş kapsamlı kitle, görsel iletişim araçlarıyla da işbirliği içinde uygulamalar yapmaktadırlar (Arıkan, 2008: 10). Sinema görsel iletişimi gerektiren bir sanat dalıdır. Grafik tasarımcılar izleyiciye iletmek istediği mesajı, etkili bir biçimde anlatabilmesi için görsel bir bütünlük oluşturmaktadırlar. Bu sebeple sinema ve grafik tasarım arasındaki ilişki irdelenmiştir.

4. SİNEMA VE GRAFİK TASARIM ARASINDAKİ İLİŞKİ

Bu görsel bütünlük, sinemada kullanılan fotoğraflarla ve grafik tasarımın görsel iletişim aracı olarak kullandığı tipografinin doğru kompozisyonuyla sağlanmaktadır. Sinema ve grafik tasarım arasındaki ilişki, aslında sinema filmlerinin tanıtılmasını sağlayan afişlere ve filmin jeneriğinde bulunan tipografik düzenlemelere dayanmaktadır. Örneğin, 21. Yüzyılın başlarında film jeneriklerinde kullanılan “bilgisayarlı görsel efektler”, aslında grafik tasarım sayesinde ortaya çıkmıştır (Gümüşlü, 2013: 275). Noyan’a göre film jenerikleri; “Önsöz, filmin anlatım sürecine önemli ölçüde katkısı olan bölümdür. Jeneriğin görsel anlatımını oluşturan grafik unsurlar, bazen düz anlamlarıyla bazen de metafor (mecaz) boyutunda, filmin içeriğiyle ilgili ipuçları vermek için, tasarımcısının tercihine bırakılarak seçilip kurgulanır. Tipografi jenerik kısmında bilgi aktarımı sağlayarak bir jeneriğin olmazsa olmaz unsuru haline gelmiştir.” Film afişleri ise, grafik tasarımın olanaklarının sinema sanatı yerine kullanıldığı ve işlevselliği ön planda olan bir iletişim aracıdır (Olgun, 2014:5).

Bir filmin posterini için oluşturulan içerik, gösterileceği ülke, boyut öğeleri için birçok çeşidi yapılabilir fakat sinema filmi posterleri temel olarak yazı ve resimden oluşmaktadır. Yazı ve resim için de genel görüntülere bakıldığında, filmin ismi ve filmi akla getiren söz dizisi ile başrol oyuncularını, bir film afişinin görsel unsurlarıdır (Akgül, 2015: 60). Bir film afişinde kullanılan görseller, filmin konusuyla birlikte tanıtılarak tasarlanmalıdır. Afişin amacı; “hedef kitleyi film hakkında bilgilendirerek, tanıtmak, izleyicinin filme olan tutumunu güçlendirmek ve ilgisini çekerek filmi izleyiciye sürükleyici bir şekilde sunmak” olmalıdır. Kullanılan materyallerin izleyiciye hitap etmesinden dolayı izleyiciler açısından bakarak afiş tasarımı yapılmalıdır. Afişteki görsellerin, izleyiciyi kendine çekebilmesi için filmin konusuna uygun ve yaratıcı olması gerekir. Böylelikle verilmek istenen mesaj çarpıcı bir şekilde izleyiciye doğrudan ulaştırılmış olur. Sinema afişlerinde bulunan tipografik düzenlemelerde font (yazı karakteri), izleyicide bıraktığı duygu ve estetik etkiler önemsenmelidir. Yazı; fontu, rengi, yazı büyüklüğü ve afişte yer alan görselle uyum yakalamalıdır. Filmde bulunan yazısal bilgiler; filmin, yönetmenin, oyuncuların ve diğer görevlilerin adlarından oluşmaktadır. Filmin adı, filmin konusunu ve kişiliğini anlatmasından dolayı filmdeki en önemli yazısal bilgidir ve puntosu diğer yazısal bilgilerden büyük olmalıdır (Candemir, 2006: 2-3).

5. SİNEMA VE GRAFİK TASARIMIN ORTAK ÖZELLİKLERİ

Fotoğrafın bulunmasıyla birlikte sinema, büyük önem taşıyan bir sanat haline gelmiştir. Kameranın nerede yer aldığı, kamera açılarının bilinçli kullanılması, ışığın sahnede yaratılan anlama katkısıyla sinema, sanat eseri olarak görülmüştür. Sinema filminde renk, kompozisyon, kurgu, montaj gibi materyallerden yararlanılmaktadır. Filmde istenen mesajın izleyiciye çarpıcı bir şekilde verilebilmesi için anlatılan konunun ilgi çekici ve yaratıcı fikirlerden oluşması gerekir. Bu nedenle filmin akışı izleyicide merak uyandıran ve izleyicinin tahmin edemeyeceği şekilde olmaktadır.

Görsel iletişim bir kavram, düşünce ve mesajı görsel olarak anlatmaktır Bu süreci oluştururken hedef kitlenin anlatılmak istenen en doğru şekilde anlamasını sağlamaya çalışır. Bir sinema filminde ayarlanan ışık, renk, kompozisyon, sanat yönetmeni, kameranın aldığı yer ve sahne tasarımı gibi birçok faktörün ortaya çıkarılmak istenen ana temaya uyumlu hale getirilmesi ile görsel anlatım oluşturulur. Bu nedenle görsel iletişim hedefe yönelik olarak neyi, hangi şekilde hedefe yönelik olarak anlattığı ile ilgilidir. Sanatsal bir anlam ortaya çıkarma süreci olan görsel iletişim sadece gerçekliği yansıtmaz, zihinde düşünülen bir dünya ve anlam yaratmayı amaçlar. Bunu da görsel materyaller, sahne tasarımı, simgeler ve göstergeler ile anlam kazandırarak sağlar (Çankaya, 2008: 6).

Grafik tasarım sinemanın bu yönleriyle ortak özellik göstermektedir. Grafik tasarımda renk en önemli kavramdır. Çünkü renkler doğru bir şekilde kullanılarak hedef kitleye mesaj aktarılır. Grafik tasarım, görsel iletişim tasarımı olarak da nitelendirilmektedir. İletilmek istenen mesajı, görsel iletişim yoluyla hedefe ulaştırmada, estetik niteliklerle birlikte resim ve yazının birbirini

tamamlayan bütünlükte kullanılarak uygulanan tasarımıdır. Bu açıklamalar doğrultusunda grafik tasarım; tasarımcının hayalinde, zihninde oluşturduğu belirlenmiş bir amaca yönelik düşüncenin çizerek, resimleyerek, boyayarak vs. eylemlerle görsel hale getirilmesidir (Arıkan, 2008: 10). Sinema ve grafik tasarım için görsel iletişim çok önemlidir. Bu sebeple sinemada da grafik tasarımda da görüntü öğeleri sıkça kullanılmaktadır. Grafik tasarım, yaratıcı unsurların biraraya gelerek oluşturduğu bir bütündür. Kullanılan rengiyle, görseliyle, tipografisiyle uyumlu bir bütün oluşturarak yaratıcı bir şekilde hedef kitleye mesajı iletir. Bu yönüyle de sinemayla ortak özellik taşımaktadır.

6. SİNEMA FİLMİ AFİŞLERİNİN GENEL ÖZELLİKLERİ

Sinema afişinde hareketli ve akıcı bir filmin hareketsiz ve sabit bir materyalle tanıtılması emek isteyen bir iştir. Donmuş bir karenin bütün filmi çağrıştırması gerektiği için afiş, hedef kitleye doğru yansıtılarak etkileyici bir anlatım oluşturmalıdır. Etkileyici olamayan afişlerin başarılı olabilmesi zordur. Sinema film afişi, filmde anlatılan olgunun tamamını yansıtmak için herhangi bir afiştten daha yaratıcı olmak durumundadır (Gümüslü, 2013: 277). İyi bir afiş tasarlamak için uzun bir süre gerekebilir. Afişte yer alacak görsel materyaller ve tipografinin konumlandırılacağı yer ve boyutunun nasıl olacağı düşünülerek bir bütün haline getirilip birbirine uyum sağlamalıdır ve kompozisyon bu şekilde oluşturulmalıdır (Akgül, 2015: 68).

7. AFİŞ TASARIMINDA DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ

Tasarımcı afişle birlikte vermek istediği mesajı açık ve dolaysız bir şekilde aktararak görsel bir düzen oluşturmalıdır (Becer, 2015: 202). Afişin bir kitle iletişim aracı olduğundan dolayı hedef kitleye verilen mesajdan herkes aynı sonucu çıkarmalıdır. Önemli olan renk ve yazıyı çok kullanmak değil, sade ve öz biçimde vurgulanmak istenen tasarım öğelerinin kullanılmasıdır (Tepecik, 1994:93).

Herhangi bir ürünü, bir hizmeti tanıtmak ve duyurmayı amaçlayan afişte iletilmek istenen mesaj, çeşitli grafik öğelerin düzenlenmesiyle hem işlevsel hem de estetik bir ifadeyle tasarlanmaktadır. Afişin başarılı olmasının ön koşulu grafik öğelerine göre yani tasarım ilkelerine göre düzenlenmesidir (Akgül, 2015: 73).

Tasarımı yapılacak düşüncenin fotoğraf kullanılarak mı, illüstrasyon çizimiyle mi yoksa sadece tipografiyle mi vurgulandığında izleyicilerin algısında etkili olabileceği araştırılmalıdır (Becer, 2015: 202). Güçlü bir afiş tasarımı, dış mekanda yer aldıktan sonra hedef kitleye sunulduğunda dikkat çekici özelliğe sahip olmalıdır. Bu özellik kişiden kişiye değişmektedir çünkü afişte kullanılan renk, tipografi ve görseller herkeste farklı etki bırakmaktadır (Tepecik, 1994: 91).

Tasarımcı, afişte bulunan başlık, alt başlık, slogan gibi sözel bilgileri izleyiciye yansıtılan mesajı önem sırasına göre düzenleyerek hiyerarşik (aşama gözetilerek yapılan sınıflama) bir yapı kurmalıdır (Akgül, 2015: 68).

Afişlerin bazıları yukarıdaki kriterlere uygun özellikler taşısalar da, izleyicide çarpıcı bir etki bırakmamaktadır. Tasarımcının hayal gücü sayesinde bu durum engellenebilir. Yaratıcılığın kullanılmasıyla afiş tasarımı etkileyici bir hale getirilebilir. Çünkü afişin farkedilebilir olması en önemli kriteridir.

Afişteki öğeler aşağıdaki tavsiyelere göre düzenlenebilir:

1- Afişteki algı sayısı bir, iki ya da üç olmalıdır. Slogandan oluşan tipografik öge, kullanılan görsel ve zemin afişte üç farklı şekilde algılanır.

2- Afişte yazı az kullanılmalıdır. Üç yada dört yazılan sloganlar daha güçlü aktarır. Aktarılan mesajı anlatan kelime miktarı fazla olursa, hedef kitle için okunması zor olur. Amerikan Reklamcılık Enstitüsüne göre bir dış mekan afişi, aktarmak istenilen mesajın altı saniye içinde algılanmasını sağlamalıdır.

3- Afişte kullanılan fotoğraf ya da çizim mümkün olduğu kadar büyük kullanılmalıdır.

4- Görsel ve tipografi arasında yaratıcı bir düzen kurulmalı ve birbirini tekrar etmemelidir.

5- Süslü yazılar değil de, okunması kolay font tercih edilmelidir. Siyahın tunu kırılmalı ve kalın yazılar uzaktan daha rahat algılanırlar.

6- Parlak ve canlı renkler seçilerek renkler arasında güçlü etkiler oluşturulmalıdır (Becer, 2015: 202).

8. YABANCI YARATICI FİLM AFİŞLERİNİN İNCELENMESİ

Şekil 1. Kuzuların Sessizliği

Yapım Yılı: 1991

Yönetmen: Jonathan Demme

Senaryo: Ted Tally

Oyuncular: Anthony Hopkins, Jodie Foster, Scott Glenn, Ted Levine

Yapımevi: Orion Pictures Corporation

Tür: Gerilim

Ülke: ABD

Konu: Buffalo Bill lakabıyla bilinen psikopat bir seri katil, kadınların peşine düşerek onları öldürüp farklı eyaletlerde ceset bırakmaktadır. Bundan dolayı amacının ne olduğunu araştırmak üzere FBI Akademisi'nden olan Clarice Starling, Akıl Hastanesi'nde tutulan Dr. Hannibal Lecter ile görüşmek için görevlendirilmektedir. Lecter'ın, katillerin düşünceleriyle ve nasıl hareket edecekleriyle ilgili fikirlerinin olması, Buffalo Bill'in bulunmasına ve amacının ne olduğunun anlaşılmasına yardımcı

dokunabileceği düşünülmektedir. Lecter kadar keskin zekalı ve çekici bir kadın olan Clarice Starling, kendisini böyle bir adamla farklı bir ilişki içinde bulunca yaşadıklarına inanamaz. Starling'in çözmesi gereken şifreli ipuçları, izleyicileri hayranlıkla seyrettirerek izleyicilerin üzerinde akıcı bir şekilde gerilim yaratmaktadır. Büyük bir yaratıcılık ve ustalıklarla yazılarak oynanmış olan Kuzuların Sessizliği, döneminde oldukça başarılı bir film olmuştur (<http://yorumatolyesi.blogspot.com/2016/07/kuzularn-sessizligi.html>).

Afiş Yorumu: Filmde kadınlar ele alındığı için tasarımcı, afişte kadın yüzü kullanmayı tercih etmiştir. Psikopat ve sapık bir seri katilin kadınları öldürmesi üzerine kadınların kurban olduğunu anlatmak istemiştir ve kadının ağzında bir güve kullanarak sessiz kaldıklarını vurgulamıştır.

Kadının gözlerinin rengini de ön plana çıkarıp korktuklarının anlaşılmasını sağlamıştır. Yeterince sade bir anlatımla izleyicilerin gözünü yormadan ele alınan görseller oldukça başarılı bir kullanım sergilemektedir. Tipografi, daraltılmış yazı karakterinden oluşarak yuvarlak formda tercih edilmiştir ve afişte kullanılan görselle renkleri birbiriyle uyum içerisindedir.

Şekil 2. Tetikçi 2 (Yüksek Gerilim)

Yapım Yılı: 2009

Yönetmen: Mark Neveldine, Brian Taylor

Senaryo: Mark Neveldine, Brian Taylor

Oyuncular: Jason Statham, Amy Smart, Efren Ramirez, Dwight Yoakam

Yapımevi: Lions Gate Films Inc., Lakeshore Entertainment, Radical Media

Tür: Aksiyon

Ülke: ABD

Konu: Chev, kendisini esir alanlardan kurtulmayı tehlikelerle karşılayarak başarmaktadır. Kalbinin durmaması için sürekli hareket halindedir ve aksiyon peşinde koşmaktadır. Tetikçi 2 filminde bir çete lideri olan El Huron'dan ve bir suç örgütünün başındaki Poon Dong'dan kaçması gerekmektedir. Maceradan maceraya koşarak hayatta kalmak için uğraşmaktadır. 2006 yılında başarılı olan Tetikçi filminde, suikastçi Chev Chelios, damarlarına enjekte edilen ölümcül zehri yenebilmek amacıyla zamanını kavgaya ederek, öldürerek ve adrenalinini zirvede tutarak harcamaktaydı. Tetikçi 2 filminde de kalbini çalanlardan intikamını almak için düşmanlarıyla kıyasıya mücadele etmektedir (<http://www.beyazperde.com/filmler/film-132245>).

Afiş Yorumu: Afişte kullanılan görseli güçlü göstermesi amacıyla tasarımcı, arka planda sade bir renk tercih ederek renk geçişiyle görseli vurgulamıştır. Adamın parmaklarının arasına gerilim efekti vermiştir ve kollarında damarlarını belirgin halde kullanarak damarlarındaki ölümcül zehri öne çıkararak aksiyon dolu bir macera içinde olduğunu anlatmak istemiştir. Tipografisini süslü yazılardan kaçınarak serifsiz yazıyla oluşturmuştur ve bu tasarımı estetik bir hale getirmiştir. Afişte yazı ve görsel birbirini tamamlayacak düzeydedir. Yazı, açık renkle ifade edilmiş olsa da arkaplandan ayırt edilebilmektedir ve izleyici tarafından kolaylıkla okunabilmektedir. Yazı boyutu da oldukça idealdir ve doğru konumlandırılmıştır.

Şekil 3. Soysuzlar Çetesi

Yapım Yılı: 2009

Yönetmen: Quentin Tarantino

Senaryo: Quentin Tarantino

Oyuncular: Brad Pitt, Mélanie Laurent, Christoph Waltz, Eli Roth

Yapımevi: Universal Pictures, The Weinstein Company, Zehnte Babelsberg Film

Tür: Savaş Filmi, Aksiyon

Ülke: ABD, Almanya

Konu: Nazi komutanların Yahudilerle mücadelesini anlatmaktadır. Fransa'da meydana gelen II. Dünya Savaşının olduğu dönemdeki olayları izleyiciye sunmaktadır. Nazi komutanlarla, Nazilere karşı çıkan Soysuzlar Çetesi'nin çatışmalarını ele almaktadır.

Shosanna'nın ailesinin katledilmesi sonucunda Paris'e kaçıp farklı bir kimlikle hayatını sürdürmek istemektedir. Shosanna, Teğmen Raine ile iş birliği yapmak için anlaşmaktadır. Teğmen Raine'yle iş birlikçileri, ele geçirdikleri Nazi askerlerini öldürerek bu konuda adlarını duyurmuşlardır. Nazi askerleri hepsine bir lakap takmıştır. Kendilerinin de elde ettikleri başarılar sonucu lakapları olmuştur. Paris'te, Almanların bakanı Joseph Goebbels, Shosanna'nın sahibi olduğu sinemayı film gösterimi için tercih etmiştir. Shosanna bu durum karşısında fırsat bularak intikam almak için

bulunduğu sinemayı yakmak istemektedir. Soysuzlar Çetesi de Nazi komutanlarının da film gösteriminde bulunacağını öğrenerek onları öldürmek için sinemayı basmaktadırlar. Shosanna, sinema salonunda büyük bir yangın çıkarmaktadır ve herkes ölmektedir. Bu sırada albay ve yardımcısı sinema salonunda değildir ve kurtulmuştur (<https://www.haluking.com/soysuzlar-cetesi-inglourious-basterds-filmi-2009>).

Afiş Yorumu: Soysuzlar Çetesi filminde albayın yardımcısı düşmanları sopayla vurarak öldürmektedir. Bundan dolayı tasarımcı, afişte sopa görselini kullanmak istemiştir. Sopaya takılı olan başlıkla da savaş filmi olduğunu çağrıştırmayı amaçlamıştır. Işık ve gölge oyunları ile afiş, dikkat çekici hale gelmiştir. Arka planı gri ve dumanlı tercih etmiştir ve bu da savaş filmi için oldukça yaratıcı bir estetik görünüm kazandırmaktadır. Afişte verilmek istenen mesaj hedef kitleye başarıyla ulaşmıştır. Tipografisinde ise tırnaklı bir yazı tercih edilmiştir. Afişte kullanılan görsellerin formuna uyacak şekilde ayarlanmıştır ve izleyiciler tarafından okunabilirliği yüksektir. Kullanılan renkler birbiri içerisinde uyum sağladığından afiş, izleyicilerin gözünde gayet başarılı ve ilgi çekici olmuştur.

Şekil 4. Son Durak 4

Yapım Yılı: 2009

Yönetmen: David R. Ellis

Senaryo: Eric Bress, Jeffrey Reddick

Oyuncular: Bobby Campo, Shantel VanSanten, Nick Zano, Haley Webb

Yapımevi: FlipZide Pictures, New Line Cinema, Practical Pictures, Parallel Zide

Tür: Korku

Ülke: ABD

Konu: Nick (Bobby Campo), Lori (Shantel VanSanten), Janet (Haley Webb) ve Hunt (Nick Zano) bir grup arkadaş olarak bir araba yarışına gitmektedirler ve Nick orada yaşanacak olayları görmektedir. Bir anda herkes ölümle burun buruna gelmeye başlamaktadır. Pistte başlayan kazalar bir türlü bitmek bilmemektedir. Nick, Lori ve Janet

hariç herkes araba lastiğinin çarpması, yanma gibi nedenlerle ölmektedir. Arkadaşları Hunt, havuz başında bir kazaya uğramaktadır ve diğerleri kurtarmak için gittiklerinde çoktan ölmüştür. Nick, Lori ve Janet ölüm zincirini kırdıklarını düşünmektedirler. Bunun için bir kafede kendi aralarında kutlama yaparken Nick zincirin kırılmadığını fark etmektedir ve araba çarpması sonucu herkes ölmektedir (https://www.turkcebilgi.com/son_durak_4).

Afiş Yorumu: Siyah, gri ve beyaz tonlarının yoğun olarak kullanılan bu afişte tasarımcı, yaşanan olayları bir arada anlatmak istemiştir. Filmde hep bir kaza meydana geldiği için bir yüz ifadesini kırık bir yapıyla tasarlamıştır. Gözlerinin görünmemesinin sebebi ise yine kazalar sonucu birinin gözüne zarar gelerek ölmesidir. Afişte siyah yoğun olarak kullanılmıştır ve yüz ifadesi açık renkle ön plana çıkmıştır. Bu görsel afişte, hedef kitleye korku uyandıran bir film olduğunu çağrıştırmayı için yer almıştır. Filmin adından da anlaşılabilen gibi Bir grup arkadaşın ve çevresindeki insanların öldüğü işlenmektedir. Tipografisinde serifli ve alt kısmı daha ince bir yazı tercih edilmiştir. Yazının üst kısmına korku efekti vermek için çizgi şeklinde bir ışık yerleştirilmiştir. Afişte tasarımcı, tek bir yüz ifadesiyle ve kullandığı detaylarla başarılı bir şekilde aktarmak istediği mesajı hedef kitleye yansıtmıştır. Az renk kullanması da tasarımı daha güçlü bir hale getirmiştir.

Şekil 5. Paris'ten Sevgilerle

Yapım Yılı: 2010

Yönetmen: Pierre Morel

Senaryo: Luc Besson, Adi Hasak

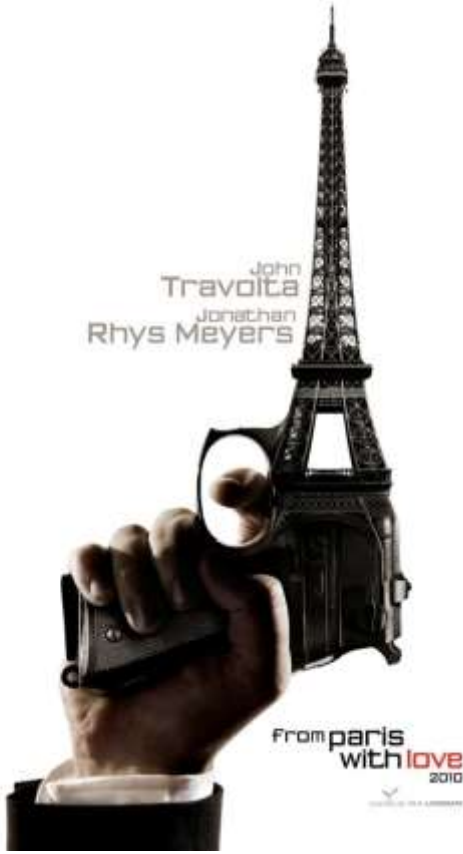
Oyuncular: John Travolta, Jonathan Rhys-Meyers, Kasia Smutniak, Richard Durden

Yapımevi: Europa Corp., M6 Films, Grive Productions, TPS Star, Canal + (France)

Tür: Aksiyon

Ülke: Fransa

Konu: James Reece (Jonathan Rhys Meyers), Fransa'da yer alan Amerikan Büyükelçiliği'nde CIA için görev alan bir ajandır. Paris'te güzel Fransız sevgilisiyle güzel bir yaşam sürmektedir. Amacı, yükselerek daha üst düzeyde görevini devam ettirmektir. Sonunda istediği olmaktadır ve bu duruma çok sevinmektedir. Artık yeni ortağı Charlie Wax (John Travolta) ile birlikte çalışması gerekmektedir. Hiçbir şeyi umursamadan hareket eden ve ateş etme meraklısı olan Wax'ın davranışları Reece'yi başta rahatsız etmektedir

ama zamanla onun aslında ne kadar dikkatli ve zeki bir ajan olduğunu anlayacaktır. Fransız sevgilisini çok sevdiği için ona güvenmektedir ancak o da teröristlerle bağlantısı olan biridir ve Reece bu gerçeği öğrendiğinde büyük bir hayal kırıklığı yaşayacaktır (<https://www.intersinema.com/paristen-sevgilerle-filmi>).

Afiş Yorumu: Ajanların macerasını anlatan filmin afişinde, beyaz arkaplan tercih edilerek kullanılan görseller vurgulanmıştır. Tasarımcı, silah ve Eyfel Kulesini birleştirerek yaratıcı bir görünüm elde etmiştir. İki görseli birleştirerek tek bir görselle başarılı bir afiş tasarımı yapmıştır. İzleyici afişe baktığında filmin konusunun aksiyon olduğunu, filmin içeriğini ve olayların Paris'te geçtiğini tahmin edebilir. Tipografisinde, aksiyonu konu aldığı için serifsiz (tırnaksız) ve keskin bir yazı karakteri tercih edilmiştir. Yazı karakteri biçimi ve konumu doğru kullanılarak, afişte estetik bir şekilde yer almıştır

9. SONUÇ

Sinema, birçok sanatı içinde barındıran bir anlatım aracıdır. Gerçek hayatta yaşanan ya da yaşanabilecek olayları çarpıcı ve sürükleyici bir şekilde anlatarak kendi dilini oluşturmaktadır. İzleyiciye filmi tanıtmak amacıyla afişlere ihtiyaç duymaktadır. Afişler ise bir grafik tasarımcı tarafından hazırlanmaktadır. Bir afişte olması gereken en önemli özellik yaratıcılıktır. İzleyici, yaratıcı bulmadığı bir afişin filmini izlemek istemeyebilir. Bundan dolayı etkileyici bir filmin, yaratıcı bir afişi olması gerekmektedir. Görsel iletişim dilini kullanarak izleyicide unutulmaz bir etki bırakmaktadır. Afişte kullanılan materyaller tasarım ilkelerine uygun olarak yer almalıdır. Bu çalışmada, genelde başarılı olan sinema afişleri ele alınmıştır. İncelenen afişler sonucunda sinemada afişin izleyicinin dikkatini çekme, görselliği ön plana çıkarma konusunda önemli bir yeri olduğu vurgulanmak istenmiştir.

KAYNAKÇA

Akgül, Y. (2015). Türk Sinema Afişlerinin Tasarım İlkeleri Açısından İncelenmesi: Yeşilcam Dönemi. (Yüksek lisans tezi, Konya).

- Ambrose, G., Harris, P. (2012). Grafik Tasarımın Temelleri. İkinci Baskı. İstanbul: Literatür Yayıncılık.
- Arıkan, A. (2008). Grafik Tasarımda Görsel Algı. Birinci Baskı. Konya: Eğitim Kitabevi Yayınları.
- Becer, E. (2015). İletişim ve Grafik Tasarım. Onuncu Baskı. Ankara: Dost Kitabevi Yayınları.
- Candemir, T. (2006, 16-18 Kasım). “Türk Sinema Afişlerinde Geleneksel Kültürel Göstergeleri” International Symposium of Traditional Arts, Dokuz Eylül University Faculty of Fine Arts Traditional Arts Department, Cilt.2, 581-590, İzmir.
- Çankaya, K. (2008). “Sinemada Görsel Algılama”, Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü , Sinema Televizyon Anasanat Dalı, İzmir.
- Gümüşlü, A. (2013). “Günümüzde Sinema ve Grafik Tasarımda Kitsch Sorunu” Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt.12, Sayı.43, 275-277 Erişim adresi: www.esosder.org
- İri, M. (2010). Sinema Araştırmaları: Kuramlar, Kavramlar Yaklaşımlar. Birinci Baskı. İstanbul: Derin Yayınları.
- Kaplan, T. (2015). “Çağdaş Anlatı Sinemasında Varoluşçuluk: Nuri Bilge Ceylan Sineması”, Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Radyo Televizyon ve Sinema Anabilim Dalı, Radyo-Televizyon ve Sinema Bilim Dalı, Ankara.
- Ketenci, H., F., Bilgili, C. (2007). Görsel İletişim ve Grafik Tasarımı. Birinci Baskı. İstanbul: Beta Yayınları.
- Künüçen, H., Olguntürk, K. (2014). Görsel İletişim Öğelerinin Yeni Bir Medya Dili Olarak Sinemada Yeniden Tasarımı, Nisan 2014, Uluslararası İletişim Konferansında sunulan bildiri, İstanbul.
- Odabaşı, H. (2006). Grafikte Temel Tasarım. İkinci Baskı. İstanbul: Yorum Sanat Yayınları.
- Olgun, İ. (2014). “Televizyon Program Jeneriklerinde, Müzik ve Hareketli Grafik Tasarım İlişkisi”, Yüksek lisans tezi, İstanbul Arel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Grafik Tasarımı Anasanat Dalı, İstanbul.
- Özdemir, V. (2014). “Sinemada Görüntü Düzenlemesi: Günümüz Türkiye Sineması Çerçevesinde Bir Değerlendirme” Yüksek lisans tezi, İstanbul Ticaret Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Medya ve İletişim Sistemleri Anabilim Dalı, İstanbul.
- Özön, N. (2008). Sinema Sanatına Giriş. Dördüncü Baskı. İstanbul: Agora Kitaplığı.
- Şahiner, E. (2013). “Sinema Dilinin Yapım Sonrası Süreçte Tekniğin Olanaklarıyla Yeniden Yapılandırılması” Yüksek lisans tezi, Sinema Dilinin Yapım Sonrası Süreçte Tekniğin Olanaklarıyla Yeniden Yapılandırılması, İstanbul.
- Şenyapılı, Ö. (1998). Sinema ve Tasarım. Dördüncü Baskı. Ankara: ODTÜ Mimarlık Fakültesi Yayınları.
- TDK, (2005), Türkçe Sözlük, Türk Dil Kurumu, Ankara.
- Tepecik, A. (1994). “Grafik Tasarlama İlkelerine Dayalı Tasarım Yöntem ve Teknikleri”, Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı, Ankara.